בסרחב

מצרים

תקופת הנחושת

„יחי אל־נחאס באשא!" נהגו לקרוא ב־משך דור שלם רבבות מפגינים בערי מצריים, ובראשם הסטודנטים, כי מוצטפה אל־נחאס, מנהיג מפלגת אל־ואפד, היה אלי־לם. הוא סימל את המאבק לסילוק הכובש האנגלי.

השבוע שוב צעדו המונים ברחובות קאהיר, כששמו של מוצטפה אל־נחאס בפי הם. הם ליוו את גופת המנהיג לקבורה.

על הדגל: פינוי. מוצטפה אל־נחאס לא יצר את גדולתו בעצמו. הוא ירש או־תה מסעד זגלול, אבי תנועת־המרי המצרית, שאילצה את האנגלים להכיר ב־1923 בזכות מצריים לעצמאות. זגלול היה אבי מצריים החדשה. הוא שהקים את בית־הנבחרים ה־ראשון, הוא שהעתיק את החוקה הבלגית הליברלית והפכה לחוקת ארצו. אבל הוא מת לפני שיכול היה להחדיר את המהפכה החברתית עד למעמקי התברה המצרית. הוא גם לא הספיק להשיג מבריטניה הגדולה את הנצחון הסופי. סילוק אחרון החיילים האנגליים.

במותו התחרו ארבעת עוזריו הקרובים על הירושה. מוצטפה אל־נחאס היה התכ־סיסן הפוליטי, איש המנגנון המפלגתי. הוא הצליח להתעסף באיצטלתו של המנ־היג. ההמונים, שהאלילו את זגלול, העבירו את אהבתם ליורש.

היא היה אדם טוב־לב, אבל לא מנהיג גדול. במאמץ לשמור על אחדות אל־ואפד, כמפלגה החובקת את כל השכבות החבר־תיות של מצריים, המטיר הבטחות דמאגו־גיות להמונים ונתן לבעלי־האחוזות את השלטון האמיתי. אבל הוא ידע, שכל עוד הוא חזות על דגלו את סיסמת־הקסמים „אל־גלאו" ילכו אחריו ההמונים.

כי מילה ערבית זו פירושה „פינוי". פי־נוי הצבא הבריטי מבסיסיו הרבים במצ־ריים. הוא השיג נצחון ראשון, כאשר הס־כימו האנגלים להגביל את עצמם לאזור תעלת־סואץ. הוא ידע כי יוכל לרכב על אהדת ההמונים אם ימשיך במאבקו, עד לפינוי גמור. מלחמת־העולם השניה שיב־שה את תוכניותיו.

השגריר והמלך. בפרוץ המלחמה היו למוצטפה אל־נחאס שני אויבים מושבעים: השגריר הבריטי, סר מיילס לאמפסון, וה־מלך פארוק הצעיר.

איבת השגריר היתה מובנת: הוא ראה באל־נחאס את הסכנה הממשית ביותר נגד המשך הניכחות הבריטית. איבתו של פארוק היתה אישית. כי המלך הצעיר וחדור־האידיאלים לא רצה להסתפק בתפקידי־קישוט. הוא רצה להנהיג את עמו במא־בקו הלאומי. בשאיפה זו התנגש עם מנהיג אל־וואפד.

כאשר המלך פארוק, ב־1937, היה אל־נחאס (בערבית: איש־הנחושת) בשיא ה־פופולאריות שלו. זה־עתה אילץ את האנג־לים לחתום על חוזה, בו ויתרו על מרבית זכויות־היתר שלהם. יועצי־המלך — פולי־טיקאים ואנשי־כמורה של הימין הקיצוני — קינאו בפופולאריות של ראש אל־וואפד. הם הסיתו את המלך נגדו, אמרו לו כי אל־נחאס זומם לבטל את המלוכה.

יהירותו של אל־נחאס פגעה ברגשותיו של פארוק. פעם הגיע לטכס רבע שעה אחרי המלך, זכה לתרועות־אהדה היסטריות. ב־שינאתו אל המנהיג הפופולארי, התמסר פארוק יותר ויותר לעצות יועציו הריאקצ־יוניים. אבל כל עוד זיהה אותו העם עם השאיפה הלאומית לשיחרור מן הכיבוש האנגלי, נשאר אהוב ונערץ.

הפרן הצעיר. המיפנה חל ב־1942. צבאות רומל ניצבו בשערי אלכסנדריה. החצר המלכותית היתה מיבצר אנטי־בריטי. יועצי־המלך שיכנעו אותו, כי צבאות היט־לר הם צבאות הישועה אשר ישחררו סוף־סוף את מצריים מעול האנגלים. מפקדי הצבא המצרי הבטיחו לו, כי נאמנות החיי־לים נתונה לו.

ואז החליטו האנגלים לפעול נגד פארוק. טאנקים בריטיים פרצו את תוך חצר ארמון עבדין בקאהיר, והשגריר לאמפסון צעד פנימה בחברת קצינים נושאי־נשק. הוא הגיש אולטימאטום: על המלך לסלק את ראש־הממשלה הפרו־גרמני, או לצאת ל־גלות. כראש־ממשלה חדש עליו למנות את מוצטפה אל־נחאס.

באותו יום נזרע הגרעין, אשר נועד לטאטא גם את פארוק וגם את אל־נחאס מן הבמה המצרית. עשרות קצינים מצריים, שנפגעו מן ההתנהגות האנגלית, נשבעו לנקום את הכבוד הלאומי שחולל. בין ה־קצינים האלה היה סרן צעיר בשם גמאל עבד־אל־נאצר.

תולדותיה של המפלגה המצרית אל־וואפד אחרי נקודה זו הם סיפור של התנודנות גוברת. המפלגה שקעה במריבות פנימיות, ובמלחמת־סכינים עם החצר המלכותית וה־מפלגות היריבות. חמש פעמים כיהן אל־נחאס כראש־ממשלה, וכל פעם הסתיים של־טונו באכזבה להמונים.

בדרך לגן־העדן. הקץ בא עם מה־פכת הקצינים החופשיים של עבד־אל־נאצר. אחד הצעדים הראשונים של המישטר החדש, אחרי סילוק פארוק, הטיל על כל המפלגות לטהר את עצמן מעסקנים וממנהיגים שהיו נגועים בשחיתות. הנהגת אל־וואפד השיבה כי לא תיכנע לצו. היא ידעה, שאם תיאלץ לטהר את המושחתים, לא יישאר הרבה מ־צמרת־המפלגה.

מוצטפה אל־נחאס איים לקומם את ההמו־נים נגד החיילים. הוא לא ידע, כי חלפו ימי־הזוהר שלו. ההמונים לא קמו לצידו — אלא נגדו. הוא הורחק מהחיים הפוליטיים.

כאשר מת בשבוע שעבר, בגיל 85, זכרו לו ההמונים בכל זאת חסד־נעורים. הממשלה התירה עריכת הלוויה גדולה, ו־עשרת־אלפים איש צעדו אחרי ארונו בקרי־אה: „לגן־העדן יא נחאס!" בדרך לגן־העדן ביקשו לסטות מן המסלול שהותוה על־ידי המשטרה, כי לעבור ליד קבר סעד זגלול. אך המשטרה התנגדה, ומסע־הלוויה הוחזר למסלולו לאחר התנגשות.

כי מסע זה לא בא רק כדי לחלוק כבוד למנהיג שהלך לעולמו. הוא הפך נקודת־מוקד לבורגנות ולאנשי־הימין, שלא השלי־מו עם מישטרו של עבד־אל־נאצר ואשר ביקשו להפוך את זכר האתמול לדגל המחר.

---

* באמצע: סראג־אל־דין, משמאל: זיינב נחאס, במסיבה לכבוד הופעת התזמורת הפילהרמונית מתל־אביב בקאהיר (1942).

נחאס לוחץ ידי נציג הישוב העברי*

זכר האתמול ודגל המחר

מבצע פרסום מיוחד

חינם!

דנטופלואור -

משחת השיניים החדשה מכילה

STANNOUS FLUORIDE

התכשיר המדעי החדש המחזק את אמאיל השיניים ומחסנו מרקבון.

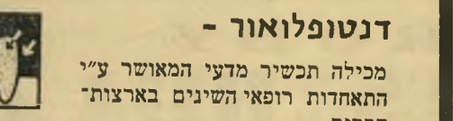

דנטופלואור -

מכילה תכשיר מדעי המאושר ע"י התאחדות רופאי השיניים בארצות־הברית.

כל קונה שפופרת „דנטו־פלואור" מקבל חפיסת סבון „לימור".

דנטופלואור

בתוספת סבון היופי

לימור

מוצר איכות של

עץ הדית

פרסום פלד

כל מפלגה רוצה את קולך

שמור עליו ועל קולות משפחתך והנצח אותו על גבי תקליט או סרט העברה על תקליטים בלתי שבירים גם מסרטים של הלקוח.

הקלטת ארועים שונים

שרות תקונים של רשמי־קול, התקנת מיקרופונים ורם־קול.

סוכנות כללית של רשמי־קול BRENELL (אנגליה)

שרות להקלטה ישראלי

תל־אביב, רח' אידלסון 4, טל. 56433.